

گروه تخصصی "محفل حقوق بین الملل" با همکاری
"انجمن علوم قضایی ایران" و "مرکز مطالعات عالی بین المللی"
دانشگاه تهران برگزار می کند:

نشست مجازی
♦ Virtual meeting of ♦
چهارشنبه های هم افزایی در حقوق بین الملل
Synergy Wednesdays in International Law

نشست علمی بررسی چالش های هوش مصنوعی مولد
از منظر علم حقوق

نشست
بیست و دوم

دبیر نشست

محمد روشنی

دانشجوی دانشگاه امام صادق (ع) تهران
مترجم و پژوهشگر حقوق بین الملل

سخنران

دکتر زهرا تخشید

استادیار دانشکده حقوق دانشگاه دنور آمریکا
و عضو مؤسسه پرکمن کلاین دانشگاه هاروارد برای
اینترنت و جامعه

📅 چهارشنبه ۲۳ آبان ماه - ۸ شب | 🧑‍🎓 حضور برای عموم رایگان است

🔗 لینک حضور در نشست، در کانال تلگرامی گروه "محفل حقوق بین الملل" اطلاع رسانی خواهد شد

📍 مجازی - گوگل میت (Google-Meet) | 📞 همراه با پرسش و پاسخ | 📧 MAHFEL_HB

خلاصه مکتوب نشست

چهارشنبه های هم افزایی در حقوق بین الملل
بررسی چالش های هوش مصنوعی مولد از منظر علم حقوق
تهیه و تنظیم: هسته پژوهشی حقوق و هوش مصنوعی
دانشگاه امام صادق (ع) - پردیس خاوران

گزارش: هوش مصنوعی مولد و چالش‌های حقوقی آن

در سال گذشته، به‌طور گسترده شاهد رونمایی از ابزاری جدید تحت عنوان Chat GPT بودیم که با توانایی ارائه پاسخ به سوالات مختلف، توجه همگان را به خود جلب کرد. این فناوری، که توسط شرکت Open AI توسعه یافته است، با انتشار نسخه‌های جدیدتر، به مرور قدرتمندتر شده و سوالات متعددی را در حوزه‌های مختلف، به‌ویژه در حوزه حقوق، ایجاد کرده است. این سوالات شامل رویکردهای مناسب در مواجهه با این ابزار از دیدگاه مصرف‌کنندگان، محققان و قانون‌گذاران می‌باشد.

تعریف هوش مصنوعی و جایگاه آن

هوش مصنوعی به طور کلی به سیستمی اطلاق می‌شود که توانایی انجام وظایفی را دارد که اگر انسان بخواهد آن‌ها را انجام دهد، به تفکر خلاقانه نیاز خواهد داشت. نمونه بارز آن بازی شطرنج است که نیازمند هوش و استدلال انسانی است. به طور خاص، یکی از زیرشاخه‌های مهم هوش مصنوعی، پردازش زبان طبیعی (Natural Language Processing) است که تلاش دارد زبان انسانی را به ماشین آموزش دهد. این رویکرد تفاوت بنیادینی با زبان‌های برنامه‌نویسی دارد و هدف آن، تعامل آسان‌تر و مؤثرتر بین انسان و کامپیوتر است.

یکی از ویژگی‌های برجسته هوش مصنوعی جدید، توانایی درک زمینه (context) است که به سیستم امکان می‌دهد بین معانی مختلف یک کلمه یا عبارت تمایز قائل شود. به عنوان مثال، در جمله‌ای که فرد به خرید گوشی جدید اشاره می‌کند و سپس می‌گوید: «آیا اپل بخرم؟»، سیستم می‌تواند تشخیص دهد که منظور از «اپل»، تلفن همراه است، نه میوه.

علاوه بر این، مدل‌های زبانی بزرگ نظیر GPT توانایی پردازش و تحلیل حجم عظیمی از داده‌ها را دارند، امری که فراتر از توان انسان است. این ابزارها می‌توانند میلیون‌ها سند، مقاله و محتوای آنلاین را پردازش کرده و پاسخ‌های مرتبط ارائه دهند. اما این توانمندی‌های چشمگیر، سوالات و چالش‌های جدیدی را نیز به وجود آورده‌اند که نیازمند بررسی و تحلیل عمیق است.

یکی از مسائل کلیدی در این حوزه، موضوع مالکیت فکری و کپی‌رایت است:

۱. مرحله ورودی (Input):

- مدل‌های زبانی بزرگ مانند GPT از داده‌ها و متون موجود در اینترنت برای آموزش استفاده می‌کنند. این داده‌ها ممکن است شامل متونی باشند که تحت قوانین کپی‌رایت قرار دارند. سوال اصلی این است که آیا استفاده از این داده‌ها بدون اجازه صاحبان آثار، نقض قوانین کپی‌رایت محسوب می‌شود یا خیر؟
- برخی معتقدند که این استفاده در چارچوب استثنائات آموزشی قرار دارد.
 - در مقابل، عده‌ای بر این باورند که این فرآیند نقض حقوق مالکیت فکری است.

۲. مرحله خروجی (Output):

- اگر کاربر از هوش مصنوعی بخواهد داستانی بنویسد یا تصویری خلق کند، مالکیت این خروجی به چه کسی تعلق خواهد داشت؟ آیا ایده‌پرداز مالک اثر است یا شرکت توسعه‌دهنده مدل زبانی؟

۳. حریم خصوصی:

- استفاده از این ابزارها ممکن است به نقض حریم خصوصی کاربران منجر شود. به‌ویژه در حوزه حقوق، وکلایی که اطلاعات حساس موکلین خود را در این سیستم‌ها وارد می‌کنند، باید از ذخیره و پردازش این داده‌ها توسط ابزار آگاه باشند.

۴. توهم هوش مصنوعی (AI Hallucination):

- یکی دیگر از چالش‌های مرتبط، احتمال تولید اطلاعات نادرست توسط این ابزارها است. این پدیده، که به «توهم هوش مصنوعی» مشهور است، زمانی رخ می‌دهد که سیستم پاسخی ارائه می‌دهد که به‌ظاهر معتبر است اما از لحاظ علمی یا حقوقی کاملاً اشتباه می‌باشد.

کاربردهای هوش مصنوعی در حوزه حقوق

هوش مصنوعی می‌تواند در حوزه‌های متعددی به حقوقدانان کمک کند، از جمله:

- تدوین پیش‌نویس قراردادها؛
- تحلیل اسناد حقوقی و تحقیقات علمی؛
- تسریع در تصمیم‌گیری‌های کوچک، نظیر بررسی اعتراض به جریمه‌های راهنمایی و رانندگی؛
- استخراج اطلاعات از پرونده‌های حجیم حقوقی؛
- پیش‌بینی آرای قضایی بر اساس پرونده‌های مشابه.

با وجود این کاربردها، باید توجه داشت که استفاده از این ابزارها نیازمند دقت و نظارت انسانی است تا از وقوع خطاهای احتمالی جلوگیری شود.

نگاه بین‌المللی به تنظیم قوانین هوش مصنوعی

در سطح بین‌المللی، سازمان‌هایی مانند یونسکو و سازمان ملل متحد تلاش‌هایی را برای تدوین اصول و قوانین مرتبط با هوش مصنوعی آغاز کرده‌اند. یونسکو پیش‌تر مجموعه‌ای از اصول اخلاقی برای استفاده از هوش مصنوعی ارائه داده بود و اکنون کارگروه‌هایی تشکیل شده‌اند تا چارچوب‌های قانونی برای این فناوری تدوین کنند.

در اتحادیه اروپا، قانون‌گذاران به دنبال ایجاد چارچوبی جامع هستند که استفاده از هوش مصنوعی را در حوزه‌های مختلف تنظیم کند. با این حال، در ایالات متحده قوانین فدرال مشخصی در این زمینه وجود ندارد و بیشتر تنظیمات در سطح ایالتی صورت می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

توسعه ابزارهای هوش مصنوعی نظیر CHAT GPT ظرفیت‌های گسترده‌ای را در حوزه‌های مختلف، از جمله حقوق، به ارمغان آورده است. با این حال، این پیشرفت‌ها چالش‌های حقوقی و اخلاقی متعددی را نیز به همراه داشته‌اند. از جمله این چالش‌ها می‌توان به مسائل مرتبط با مالکیت فکری، حریم خصوصی و تنظیم مقررات مناسب اشاره کرد.

برای مواجهه مؤثر با این چالش‌ها، تدوین قوانین جامع و شفاف در سطح ملی و بین‌المللی ضروری به نظر می‌رسد. علاوه بر این، باید آموزش‌های لازم به حقوقدانان و کاربران ارائه شود تا بتوانند از این فناوری به بهترین شکل بهره‌مند شوند.